

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esst de 2 ori: Merourea si Sambet'a, F'icia una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 . v. a. Pentru tieri esterne 15 . sun. pe unu anu séu 45 doidioceri, or 8 galbini si 8 doidioceri mon. sunatoria. Se prunumera la postale c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiecare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari

Nr. 35.

Brasiovu, 2. Maiu 1862.

Anulu XXV.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Legile dietei Transilvane din 1848.

(Urmare din Nru trecut.)

Articulu de lege IV.

De espropriatiunea robotei, dieciuelei si a tacselorubanesi care au zacutu asupra colonicatureloru.

§ 1. Potestatea legislativa pune despagubirea posesoriloru de pamentu sub aparatorulu scutu alu natiunii.

§ 2. Maiestatea sa va dispune cá ministeriulu seu ungurescu se propuna la cea de mai aprópe dieta unu proieptu de lege elaboratu in detaiuri, privitoriu la despagubirea posesoriloru privati asia, cá statulu comunu se le platésca fara nici o scadere acea valóre a capitalulu, carea corespunde indatoririloru urbariale de mai nainte.

§ 3. Fiinduca adunarea de dieciuéla ce o luá pana acumu domnii de pamentu, de aci nainte incetésa, de sine urmésa ca a incetatu si datorinti'a domniloru de pamentu de a plati fisculu arend'a, ce ambla cu acea dieciuéla.

§ 4. Cetatienii satelor (fostii pana acum iobagi si dileri) nu voru fi turburati fara intrevenirea tribunaleloru in folosirea aceloru vetre si pamenturi, care se afla in manile loru, fia acelea de ori si ce natura, nici voru fi marginiti in usufruptulu de mai nainte regulatu si necurmatu alu pásiiunei, alu lemnaritului, trestietului; totusi déca vreo vatra si pamentu, a carui natura s'a trasu la indoiéla, prin sentinti'a tribunalulu descriu in §-ulu urmatoru s'ar afla, ca este alodiatura curata, atunci respectivulu iobagiu va fi datoru a rentórcce si servitiulu, cu care a remasu indereptu. Intr'aceea darea de lemne pentru cladiri pe viitoriu va inceta; totuodata auctoritatile publice se obléga strinsu, cá se ingrigésca pentru bun'a pastrare a paduriloru.

§ 5. Ministeriulu ungurescu va intocmi si pune in activitate catu se póte mai curendu unu tribunalu apelativu si altele subordonate, in numeru de ajunsu, pentru cá se judece sumariu dupa legile transilvane si dupa principiile dreptului privatu, acele casuri, in care intre posesorii de pamentu si fostii loru iobagi s'a escatu indoiéla despre natur'a pamentulu. Mai nainte de esirea sentintiei pe acésta cale nici unu tieranu nu póte fi despoiétu de pamentulu, ce se afla la man'a lui, nici póte fi silitu la vreunu servitiu, afara de cele scrise la § 6.

In secuime sub nume de alodiatura curata se intielege ereditatea secuiesca (siculica haereditas); deci sciutu fiindu, cumca mosiile secuiloru, carii platescu dare si pórtá arme sunt mai totu ereditati secuiesci, preste colonii locuitori pe aceleasi póte se intinde scutinti'a de care se bucura ceilalti iobagi indata dela esirea acestei legi, numai in acelu casu, déca memoratiu proprietari secu platitori de dare si portatori de arme nu aru poté documenta in faci'a tribunaleloru insemnate la § de mai nainte, cumca cutare vatra si pamentu, ce se afla la man'a iobagiloru loru, este alodiatura séu ereditate secuiesca.

§ 7. Dreptulu comasatiunii si alu separarii de proprietati se reserva aprietu spre a se pune in lucrare pe cale legala, eara dispusetiunile mai de aprópe in acésta privintia voru face un'a din problemele dietei comune ce este a se deschide.

§ 8. Viile, in catu aceleasi nu s'au saditu pe locuri ocupate din sesiuni urbariale, nu se numera intre locurile scutite de dieciuéla; dreptulu carcimaritului si alte venituri mai mici regale remanu si de acumu inainte in folosirea fostiloru posesori.

§ 9. Dupace judecatoriile dominale si triduale (de trei dile) au incetatu, cetatienii tierani se indirépta prin acést'a catra tribunalele atatu civile catu si penale din respectivele tienuturi.

§ 10. In contra aceloru posesori de pamentu, la acaroru posesiune (mainainte de publicarea acestei legi: era alaturatu pamentu colonialu*), pana la alta dispusetiune a legii nu li se pote cere nici unu felu de datoria facuta mai nainte de publicarea acestei legi, afara numai de conturile negutiatoriloru si ale mesteriloru, care nu ambla cu dobenda, — si numai déca nu voru plati dobend'a legala, potu fi trasi in judecata spre a'i sili la plata; eara in catu pentru capitalulu de datoria, apoi despagubirea ce se va castiga dela statu anca sierbesce de cautiune asecuratóre.

Articulu V.

Pentru prefacerea in datoria de statu a venituriloru proprietaresci private urbariale espropriate.

§ 1 Legislatiunea Transilvaniei inca priimesce prin acést'a de alu seu artic. de lege XII alu Ungariei din a. c. 1848; deci

§ 2. Spre scopulu despagubirii fostiloru posesori de pamentu pentru indatoririle espropriate ale fostiloru iobagi transilvani, pe lenga gratiós'a incuviintiare a Maiestatii Sale, se iau de temeiu veniturile vistieriei transilvane si preste totu orice alte venituri ale tieriei, eara mai anumitu pe catu voru ajunge veniturile salineloru, le léga si destina de ipotoca; eara acestea voru poté servi si de temelia spre a se face unu imprumutu de statu, numai pentrucá despagubirea se decurga regulatu. Deci ministeriulu ungurescu, sub acarui administratiune va trebui se vina in totu casulu si despagubirea, tocma si pe temeiu legii unguresci priimate in § de susu va propune si in acésta privintia unu proieptu de lege la cea mai de aprópe dieta.

§ 3. Spre a se aplica si la Transilvani'a § 4 din art. XII priimitu dela Ungari'a, ministeriulu dreptatii va denumi fara amanare o comisiune constatóre din 5 membrii platita dela statu si pe sam'a Transilvaniei, carea in acésta privintia este a se socoti cá alu sieselea cercu**), pentrucá se judece sumarie de acelea proteste ce s'ar ivi in contra pretiuirii folosului dómnescu espropriatu.

*) Adica: acei domni carii au avutu iobagi. — Inse dupa alte nevoi, apoi o parte a legiloru din 1848 e si scrisa intr'o limba intortocata, incatu bine se iai sam'a cá se affi ce vrea se dica legislatorulu. Not'a Tr. —

**) Din Ungari'a. — Not'a Tr.

Unele idei pentru o învoielă fundamentală spre scopul înființării de școli românești în Transilvania.

Subscriși, care prin actele de declarații sub ./ de la comune și comitente în aceste subscriși am primit mandatul de a ne învli la toate câte le vom afla de lipsă, că se putem cu puteri unite redica una școală centrală în ori care din comunele noastre, luându în de aproape și serioasă considerație voința comitenților noștri sub ./ și companindu impregiarile în numele comitenților noștri și alu nostru, precum și a urmașilor, ne învoim la următoarele:

I. Școlă centrală, care o potescu comitente noștri în declarațiile sub ./ se se asieze și radice în comună N. N.

II. Planul după care trebuie se se propună învețiturile în școlă acestă se se prelucre de venerabilele ordinariatu alu diecesei gr. cat. din Gherla în cointelegere cu 2 comisari din partea noastră în persónă DD. N. N. N. N. și apoi întaritu de același ven. ordinariatu se se introducă în numită școlă.

III. Planul clădirii și eruirea localității unde se se clădească școlă numită în mai sus numită comună earasi o concedem DD. NN. NN. în cointelegere cu senatul administrativ, avendu acestia dreptu de a conduce maiestrii și de a castiga materialul, precum și locul trebuțios din mediulocale, care le oferim sub pt. IV și le concedem senatului numitu spre administrație.

IV. Eară ce se atinge de fundarea și dotarea școlii, de susținerea ei cu mediulocale materiale, de administrarea averii pre sémă ei menite, de asigurarea fundului și a veniturilor curente, de asignarea șeselor pentru zidire și pentru dotarea profesorilor; precum și ocuparea posturilor învețitoarești, ne învoim și oferim următoarele:

A. Oferirea averii școlastice.

1. Precum și II. D. episcopu gr.-cat. alu Gherlei în circulariulu ddo Nro ne-a provocatu, că în interesulu nostru și alu posterității împrumutulu naționalu din 1854, respective obligațiile despre acela se le oferim pentru întemelierea școlilor; — așa și noi în prezentu deplinu convinși, că același împrumutu mai folositoriu și mai placutu lui Ddieu și ómeniloru nu l'amu puté întrebuintă, din voli'a liberă și conformu dorinței comitenților noștri declarăm, că același împrumutu, respective obligațiile despre dînsulu, în catu acele sunt proprietatea noastră și se afla anca în posesiunea noastră, le oferim și cedem cu totulu, adeca capitulu întregu și interesele de adi înainte curgătoare pentru fundarea, redicarea și susținerea școlii centrale din N. N. irrevocavera și fara nici un'a rezervă altă, decatu că același se se întrebuinteaze numai spre scopulu în conveniunea acestă prefiptu și cu modalitatea aici prescisa.

2. Obligațiile despre împrumutulu acestăle și predam prin acestă în posesiunea senatului administrativ, și lu împunericim pre acestă, că se mediulocale, că obligațiile aceste se se schimbe din partea oficiatelor de cassă statulu cu altele de asemenea valóre și pre purtatoriu sunătoare.

3. Senatul administrativ, care l'amu alesu astadi din membrii mai diosu numiti, în cointelegere cu comisarii noștri sub pp II și III, numiti numai decatu se se apuce de lucru, avendu apoi de a ratiocina despre cele întreprinse, și despre șpese la cea mai de aproape a noastră adunare.

4. Afara de împrumutulu naționalu mai oferim la zidirea școlii următoarele:

a) atata lucru cu palmă seau cu trasură, catu se va cere pana va fi zidirea de totu seversita, după un'a proporție drepta lucrata și aruncata asupra noastră, respective comitenților noștri de catra senatul administrativ dinpreuna cu comisarii noștri sub pto II și III numiti.

b) pétra și varu érași în asemenea proporțiune și mesura.

5. Totu spre fundarea și susținerea școlii centrale în N. N. mai oferim din partea comunelor în declarațiile ./ subscribe și 1/2 venitul din crasmaritul de 3 luni detómna, așa catu sumă acestă totudeaun'a se se predée în administrațiunea senatului administrativ.

6. Pentrucă fundamentulu școlii în privința mediulocelor materiale se fia bene garantatu, declarăm că noi pre toti comitente noștri din declarațiile sub ./ atatu privati catu și comune ei îndatoram solidariter și obligati cu averea și persónă lor pentru toate ofertele și obligațiile din conveniunea acestă, așa catu senatul administrativ se aiba volia și putere deplină de a le realisa pre aceste chiaru și pre calea legii cu procesu scurtu verbale și înainte judecatoriei competente.

7. Din declarațiile sub ./ și din punctele conveniunii prezente fiindu lucrulu chiaru: că comitente noștri sunt

fundatori ai școlii acestia, de se ne se întielege, că comitente noștri, respective reprezentantii lor și senatul de acestia alesu va exercita și dreptulu de patronatu, remanendu v.-ordinariatu episcopos și guvernulu politicu numai dreptulu de superinspecție, éra asociatiunei pentru literatură și cultură a poporulu romanu în Transilvania, sub a carei priveghiare asiediamu tota întreprinderea noastră acestă, îi dăm influență mai la vale normata. (Va urma.)

NATIONALITATEA și CIVILIZAȚIUNEA.

Fia care seculu are fanatismulu seu; seculu alu 18le are tacitu pentru umanitate și filantropia, apoi aceste două negresitu ca nu voru se scia de naționalitate ori libertate, care este fanatismulu secululu alu 19-lea. Ca-ci în ideea de naționalitate se și întielege conceptulu de despartire și de neecualitate între omu și omu. —

La vechii Romani cuventulu: „strainu, a fostu identicu cu vorbă inemicu.“ Evreii priveau pe Samariteni de dusmani și se nacajeau, ca Christosu îi puné totu pe unu piceoru cu samaritanii. De la Vestu la Ostu, dela Sîdu la Nordu se voru coperi linie lungi cu pente de fieru, și două elemente: foculu și apă, voru fi silite cu puteri imultite ale rótei, a apropierea masse de locuitori din țeri straine. Fluidulu electricu, în câteva minute, unde mai multu se cereau dîle, condusu peste munti și riuri, va face împartasiri dela unu colțu alu Europei, pana la celelaltu. Barierele vamelor între țeri și țeri se voru înlatură, formalitățile pasu-pórtelor se voru mai scadé, spre a usiurá comerciulu feliuritelor națiuni. —

Pasiunile, poffă de a avé și de a domni, a superbiei și a invidiei, sunt penele încordătoare ale miscării sociale. Totu aceste pasiuni apuca și pe națiuni. — Caracterulu naționalității custa din aceeași origine a familiei, a moravurilor, limbă este midioloculu recunóscerii și unealtă prin care se face legatură. Regatulu națiunei germane érá bagatu afundu în Franciă de astadi. Remnulu Poloniei la marea resariteana și la marea neagra; Anglii pe atata au fostu de aclimatisati în insulele britanice, că și magarii în Ungariă seau cumu se chiamá atunci: P a n o n i a. — Domnirea unei limbe se readima dar' pe recunoscută ei cultura literara, care din parteși apoi earasi întinde ramuri de cultura înfloritoare pana la popóra; de aceea însemnamu, ca cu catu unu populu e mai adaptatu în cultura, și cu catu are idei mai practice, culesc din vietă omenească, prin lungele calatorii, întreprinse în lume, eară nu în bordeiu, cu atata ilu însufletiesce lumea mai tare; și i se recunósce védia și la popórale din vecinatate. Deacestea scrise „D. Z.“ în vr'o cativa artieli, și durere începe a debatá în contra drepturilor naționale, negresitu, ca pentrucă se scóta pe toate națiunile de nebune, ca nu se mulțimescu cu suprematiă limbei straine. Dsale ei placu renegatii de minune și i lauda, dicundu, ca numai necultii 'și iubescu și pastréza cu atata focu costumulu și naționalitatea poporulu celui prostu. — Scimu unde bate; inse noi scimu și mai multu, ca fora limba și dreptu naționalu nu se póte scapa omulu neci de asuprelu și de apasari. —

Maiestatea Sa c. r. apostolica a binevoitu a denumi cu rezoluțiune din 22 Aprilie a. c de canonicu cancelariu la Episcopiă din Lugosiu pe demnulu barbatu alu aceiasi diecese Gavriile Pop, vicariulu Hatiegului. „Conc.“

Brasiovu, 12. Maiu. (Comptoir de modelu.) Amu atinsu în unulu din Nrii trecuti numai pe scurtu silintiele Dlui A. Palme, oficialu dela bancă naționala de a propaga științele comerciale în piață noastră după unu metodu, pe care noi din partene l'amu doritu și l'amu cerutu pentru tinerimea noastră mai bine de 24 ani. S'ar miră cineva póte, pentru ce ne mai place a vorbi astadata despre Comptoirulu de modelu alu Dlui Palme, și nu mai virtosu despre școlă comerciala a gremiulu sasescu, carea custa mai bine de optu ani, séu despre cea de începători a gremiulu romanescu. Eata pentru ce.

Școlă saséscă e marginita numai la unu numeru animitu de tineri, în catu déca s'a implinitu acela, nu se mai potu priimi alti, bunaóra că la unele pensionate séu institute militare, eară școlă comerciala romanéscă — o dicem acestă cu multa durere — este multu mai lipsita de mediulocale absolutu trebuțioase de catu se póta prospera tocma și după încercari de atati ani. —

Școlă Dlui Palme e deschisa pentru tinerii de toate naționalitățile, eară umanitatea dsale adiunse a fi proverbiala în Brasiovu. Adevératu, ca la școlă Dlui Palme se cere că tinerulu se aduca cu sine óresicare științe pregati-

tóre, apoi inse tinerii au se scie ca ceea ce voru superedifica sub conducerea dlui, le va fi pe tóta viéti'a de folosu nepretuitu. Toama pentru acésta deci dorinti'a nóstra ar fi, cá cei carii esu din scóla reala, séu din cea comerciala románesca, se tréca deadreptulu la Comptoarul de modelu alu Dlui Palme.

Spatiulu nu ne iérta a reproduce aici program'a numitului Comptoar, doritorii inse potu se sio castige dela acea scóla, carea se afla in piaçia in casele Dlui G. Joanide.

Sibiiu. Sosiendu preasanti'a Sa D. episcopu B. Andreiu Siaguna sanetosu, dupa o absentare de 9 septemani indata se si tienú o siedintia a comitetului asociatiunei, ale carei obiecte le vomu vedé in Fóiea viitoria.

Sibiiu. Universitatea 'si deschise siedintiele in 26. Aprilie prin comitele seu, care dupa ce salutà readunarea deputatiloru facú referada, cumca propunerile universitatii aster-nute guberniului transilvanu s'au retransmisu de acesta cu observatiunea, ca cele decise nu se tienu pe competinti'a universitatii; eara caus'a salariala a oficiantiloru s'a transmisu la locurile mai inalte spre intarire, si pana atunci s'ar fi asem-natu 20 mii fl. pentru acoperirea speselor administratiunei.

In siedinti'a din 9. se luà inainte votulu separatu alu D. deputatu Balomiri in contra otaririi universitatii in caus'a alegerei deputatiloru din Sibiiu si dupa celu ceti D. Balomiri romanesce, comitele facú unele observatiuni la acelasi, totusi in urma se luà la protocolu.

In caus'a operatului pentru legea còmunala, referatu de Ranicher, se decise, cá acesta se se comunice mai antaiu cu tète publice si scaunele, apoi se va luá la desbatere.

Nu putem de ajunsu recomanda comunelor romanesce, cá se fia atente la desbaterea acestei legi comunale, ca, déca se va anina si acésta fara noi, si totusi ni se va impune oserbarea ei, cu buna séma, ca atunci vomu remané totu cei din 1847 si ni se va pune pedeca la liber'a desvoltare si inaintare a intereselor nóstre de cultura, fiinduca si autonomi'a nóstra comunala se póte periclita prin uneltiri planuitórie, de care potemu fi surprinsi deodată, déca nu ne vomu incunoscintia mai antaiu despre bunatatea séu necorespondentia legiloru comunale, dandune si noi, déca vomu fi chiamati, parerile nóstre, ear' de unde nu, celu puçinu se avemu cale a confugi la scaunulu dreptatii, cu plansórea, ca chiaru si la articularea acestei legi amu fostu nebagati in séma.

Unu Telegramu modifica scirea publicata in Nr. tr. despre reieptarea representatiunei universitatii in 5. Maiu din partea guberniului, dicundu, ca Domnulu vice-presiedinte de Popp a insinuat unu votu separat in contra concludusului, si cons. Herbert si a datu votulu separatu.

Clusiu, 4. Maiu. (Céva despre limba). Pentru cá se védia o. publ. cetitoriu: cumu intielegu nescari patrioti din Clusiu dreptulu egal alu limbei, — fiane ertatu a inpartasi datulu urmatoriu.

In dilele nu de multu trecute, avendu unu barbatu de ai nostrii asi depune juramentulu seu la Clusiu pentru unu oficiu nou camu insemnatu, eara din caus'a sanitatei cu in-voiéla inaltului guvernul'au depusu in altu locu mai aprópe de locuinti'a s'a, unde fiendu si celu delegatu spre a primi acestu juramentu, unu ampoiatu nemagiariu lau primitu acela-siu juramentu in limba ambiloru materna, fora de neci o pedecare din partea competintiloru. Dreptu aceea cu minte sanetósa nu ar fi de crediutu, cá se póta cineva cu temeiu vedé vreuna greunare s'au vatamare ori in contra legiloru ori in contra dreptului egal intru acestu actu de totu nevinovatu, si éra totusi se afla ómeni chiaru si in Clusiu intr'o sfera mai desteptata, carii prin acésta afacere simtienduse in dreptulu rectius nedreptulu seu istoricu fòrte raniti, cu bucle inflata si cu gura necumpata striga si se vaiera atatu asupra deputoriului — catu si primitoriului acestuia juramentu oficiosu, de ce s'a primitu in limb'a romana, si intru atare sglo-motu orbescu si veninosu perdendus vederea ochiloru nu 'si aducu aminte de aceea, cumca si densii in limb'a sa materna au depusu juramentulu seu, si pentru acelu actu nimenea din partea nóstra nu s'au simtitu vatamatu si nici cu unu cuventu leganatu nu si au aratatu neplacerea, sciindu pré bine aceea, ca pre cumu din legile naturei, asia si dupa cele positive fiacaru este ertatu, a vorbi in limba s'a materna.

Noi fiendu dedati cu asemenea reclamaru suprematòrie in privinti'a limbei socotimu, ca aceasta urlare nu se va audi in ceriu, deci este mai multu de risu, decatu seti spargi capulu cu ea; — numai atata voimu a reflecta: ca cei ce facundu atare sgomotu voiescu deintru actu santu si curatu a scormoni veninu, aceia a buna sama nu voiescu pacea si buna intielegere intre compatrioti de osebite limbi, fora care

inse neci densii nici noi nu potemu fi fericiti in acésta patria comuna. — Indesiertu ve mai incordati a ajunge lun'a cu mana, ca romanulu, in consciinti'a lealitatei sale catra tronu si dinastia, nici ca ve crésta asemeni aruncari; ci elu se va tiené trecundu prin focu si apa de perfect'a egalitate si in limba si ori in ce, ear cei papa lapte' se primésca de canonu, cá se cetésca pe tóta diu'a § 54 din nóuele instructiuni si se scrie cuventulu egalitate de o mie de ori pe óra, pana candu voru soi ce insemnate are, si ce pretinde elu dela cei, ce vreau se se sustiena cá egali. —

UNGARIA, 10. Maiu. (Sciintiele si materialismulu fara politica.) Buna reflesiune dela diurnalele magiare din Pest'a si Clusiu. Ele adica tienu asia, cumca dupace tíer'a earasi adiunse sub gubernu militar, dupace pres'a earasi e strinsa in pinteni si infrenata, apoi barbatii de capacitate ai natiunii parasindu deocamdata terenulu celu pe catu sterpu, tocma pe atata si periculosu alu politicei presentului, se se arunce cu totu adinsulu asupra sciintieloru, arteloru, industriei, mediulócelor de comunicatiune. De aceea vedi astadi tocma si pe unu Deák, ca ia parte la consultatiunile tienute in caus'a caliloru ferate; eara membrii academiei sciintifice, efori'a teatrului national, societatea agronomica si cate alte reuniuni se folosescu tocma acum de acestu repaosu politicu spre a'si nainta fiacare scopulu seu in parte, pentrucá asia se fia naintatu scòpulu nationalu preste totu. Intr'aceea colectele de bani mergu regulatu inainte; si asia totulu adaoge spre consolidarea vietiei si a libertatii nationale, in catu adica sciintiele impreunate cu averile, sunt mai destoinice de a scapa pe o natiune de perire, decatu nesciinti'a impreunata cu s a r a c i ' a.

Dela Oradi'a aflam dupa diurnalulu nostru „Concordi'a“ din 4. Maiu, ca episcopulu Vas. Erdeli a muritu fora nici unu testamentu. In adeveru acésta scire ne veni si noua cu atatu mai neasteptata si fòrte neplacuta, cu catu noi in anulu trecut pe acestu timpu eramu informati tocma din contra, cumca adica repos. episcopu ar fi pregatitu unu testamentu, intru carele ar lasa pe sàm'a instituteloru natiunii sale sume considerabile! Se póte óre, cá episcopulu Erdeli in etatea sa naintata se nu fia cugetatu niciodata la mórte?! — Intr'aceea tocma si timpulu catu a trecut de la mórtea acelu episcopu ni se pare a fi óresicum ingrecatu de misterii. — Nici o predica de ingropatiune, nici o biogràfia, nici chiaru unu simplu necrologu alu unui barbatu, carele de si nu s'a potutu renumera intre talentele extraordinari, avuse inse o pusetiune, care merita de a fi esaminata cu deameruntulu si fara nici o patima, pentrucá se potemu inveti'a cu totii din tr'ens'a.

Episcopulu Vas. Erdeli ia venitu demnitatea de episcopu mai multu neasteptata decatu asteptata, asia precumu se intempla acésta mai preste totu, unde functiunile inalte se ocupa prin denumire, eara nu prin alegere. Barbatiloru de statu ai Ungariei dintre 1840—1848 le pasá fòrte multu cá in fruntea romaniloru se stee ómeni mai multu unguresci, séu scóii, asia ceva, nici prea romani si nici prea unguri, pentrucá se nu prea bata la ochi. Episcopulu S. Vulcanu prea fusese romanu mare si prea facuse multu pentru romani. Asia numai trebuia se fia. Preste aceasta de Vulcanu niciodata nu s'a potutu apropiá partit'a ultramontana a clerulu catolicu ungaro-nemtiescu. Acestu cleru, prin a carui inriurintia fiorósa sá denumitu Vas. Erdeli, a gasitu mai tardiu intr'ensulu unu propagatoru neobositu, zelosu si preaplecatu alu tuturoru macsimeloru absolutistice ultramontane*), pe care dinsulu le apará si le introducea in clerulu seu, fara cá se scie ce face; din contra inse ei s'au insielatu in romanitatea lui. Noi adica tiencmu despre episcopulu Erdeli asia, ca elu a fostu romanu pe atatu de bunu, pe catu a fostu de o parte ferbinte ultramontanu, eara de alt'a novitiu in politica nalta, care in a. 1849 era se'lu coste, déca nu capulu, celu puçinu inse scaunulu episcopescu. Celu, care cunósce asemenea contraste ale caracterului publicu alu unui barbatu de rangu inaltu, in locu de a'lu condamna, mai virtosu ei va compatimi din anima.

Romanii uniti din Ungari'a cá societate religiósa sunt de compatimitu mai virtosu din doue cause: ca sunt lipsiti de dreptulu primitivu canonicescu de a'si alege pe episcopii lor, earasi clericii lor se cresc in seminarii mai virtosu

*) Se cuvine cá se invetiamu a distinge aprigu intre catolicismulu primitivu si intre cela alu conciliului tridentinu, séu ultramontanu-iesuiticu, precumu distingemu intre ortodocsi'a resariténa si intre ultrad an ubianismulu fanariotiloru, care e frate cu ultramontanismulu.

ultramontane, pe unde e fôrte cu anevoia a se desteptá sim-tiulu pentru institutiunile vechi censtitutionale, care au fostu si care ar trebui se remana in toti seculii temelile bisericeii lui Christosu.

AUSRIA. Viena. Senatulul imperialu se ocupa mereu cu desbarea bugetului pentru a. 1862 si cu ocaziunea acestoru desbateri intrevinu si unele declaratiuni de mare insemnatate politica. Asia in 7. Máiu, in cas'a deputatiloru venindu la desbatare bugetulu ministeriului de esterne, la interpelatiunea deputat. Curanda, care cerú dela ministrulu primariu Rechberg declarare despre principiile politiceii de acum a Austriei mai vertosu facia cu Germani'a si Itali'a, min. Rechberg respunse? Austria se va nisui necontentitu a'si tiené legatur'a sa cu Germani'a si pusetiunea sa acolo cu tóta tari'a. In caus'a Italiei inse Austri'a s'a lasatu de politic'a sa' de a se amesteca, care ei adusesese frupte amare. Politic'a Austriei in Itali'a e politica de defensiva, si pentru aparare va sta cas'a si tota tiér'a buna. In cauza din Kurhessen solulu federatiunei germane e insarcinatu a merge mana'nmana cu Prusi'a. —

Maiestatea Sa imperatulu porni in 8. la Veneti'a, de unde se va rentôrce pe la finea lui Maiu si Maiestatea Sa imperatésa in resiedintia, restaurata in sanatate.

Din partea locutiintii Austriei de diosu se publica unu concursu la ocuparea unei fundatiuni Goldbergiane de 126 fl. pe anu pentru juristi diliginti; si competitorii au de asi tramine testimoniile de studii si calificare din preuna cu unu reversu, ca si voru consanti servitiulu loru pentru Transilvani'a, ear' la din contra, ca voru restitui sum'a percepta, la c. r. guberniu din Ardealu pana in ultim'a Maiu a. c.

ITALIA. Calatori'a reg. Victoru Emanuele in Neapole a produsu unu mare entusiasm u între neapolitani, ceea ce se vede din pompós'a lui primire, si déca vomu combina formal'a asigurare a lui Victoru Emanuele facuta in Genu'a: cumca caus'a romana se va rezolva anca in anulu acesta, cu scirea, ce cercula prin diurnale, cumca Napoleonu va concede, cá trupele italiene se ocupe o parte a Romei, pe candu garnisón'a lui se remana in ceealalta parte aperandu suveranitatea Papei, si lenga acésta si calatori'a principelui Napoleonu in Neapole, care toema acum se face, apoi totu se póte crede, ca se lucra ceva spre resolvirea causei italiene, mai vertosu fiindca din alta parte se scie, ca Papa s'a pregatitu de calatoria si va lasa in locu unu triumviratu statatoriu din cardinalii Rauscher, Visemanu si unu italianu. Tóte acestea inse numai lucrulu facticu le va adeveri.

Opiniunea moldovenésca despre legea electorala. 1861.

Nec ulla deformior species civitatis, quam illa, in qua opulentissimi optimi putantur (Cicer. de rep. I. 34.) Nu e mai uriciósá nici o forma de constitutiune, de catu aceea, in care cetatianií cei mai înstariti sunt priviti totu deodata si óá cei mai buni. Motto.

Candu poporulu e impedeatu in exercitiulu drepturiloru sale, asia in catu elu nu póte cá se despuna insusi nici de bunurile sale, nici de onórea sa, nici de viéti'a sa, atunci nu e departe si apunerea sa cea definitiva, adeca a statului si a natiunii insasi.

Poporulu romanu din Moldov'a si din Romani'a nu póte cá se despuna elu insusi nici de bunurile sale, nici de onórea sa, nici de viéti'a sa; astadi elu nu mai are nici o libertate positiva, ci traiesce aruncatu in grati'a arbitriului cator-va ómeni mai instariti, pentru ca adunarile loru cele actuali, care iéu parte la facerea legiloru, aceste nu sunt adunari natiunali, in care adeca se fia representata natiunea intréga; si pentru aceast'a ele potu fôrte lesne, cá se paralizeze chiaru si initiativ'a cea mai drépta, care s'ar luá de catra gubernu. Starea romaniloru, din celelalte parti ale Daciei, e diferita in adeveru de viéti'a, care o ducu Moldo-Romanií astadi, pentru ca in fruntea acelor'a se afla unu principe strainu, eara in fruntea acestora se afla unu Romanu; cu tóte aceste si unii si altii n'au norocirea cá se se póta bucurá de nisce adunari natiunali. Natiunea Romana diace pre patulu dureriloru, si unu valu de doliu se intinde acumu preste tóta Romani'a, pana in Marea neagra.

Nu trebuie cá se ne facemu ilusiuni, candu se atinge despre viéti'a nóstra cea publica si nationala, pentru ca daca

n'amu judecá lucrurile romane asia dupa cumu sunt ele, atunci amu redicá poporulu nostru chiaru si midiuloculu celu mai de pe urma, care i a remasu spre a se puté intércce earasi la viéti'a. Cu catu vomu avé o consciintia mai drépta despre starea in care ne aflamu, cu catu vomu cunósce mai bine durerile si tóte pâsurile nóstre, cu atat'a vomu puté avé si o sperantia mai intemeiata, cumu ca vomu dá in curendu preste medicamentele cele necesarie. Dara la noi se afla o multime de individi romani, cari voru se o taia cu trecutul celu liberu si gloriosu alu natiunei nóstre, si cari considera totu statulu lucruriloru actuali cá pre fundamentulu celu adeveratu alu libertatii si alu marirei nóstre celei viitórie. Acesti individi séu ca nu au, séu ca nu voru se aiba, o consciintia drépta si manifesta despre viéti'a cea pasiva a Romaniloru, si pentru aceea cauta, cá se insufle pretutindenea, in animele ómeniloru, nisce idei si simtieminte intunecate despre trecutul si presintele natiunei nóstre, se redice poporulu nostru si celu mai de pre urma simtiu, care l'aru puté avé despre demnitatea sa propria, si se'lu faca in fine cá se strige cu entusiasmulu, vivatu libertatea Romaniloru! vivatu adunarile conventionali! Dara principiile cele eterne ale dreptului au condamnatu, si voru condamná totudeaun'a, pana candu voru existe ómeni pre pamentu, adunarile aceste, de care se intristéza anim'a Romanului, si cari nu reprezenta onórea si demnitatea natiunei nóstre.

Dicu unii dintre cetatienii nostri, si mai cu séma dintre cei politici, cumu ca Romanií nu se potu bucura acumu de odata de nisce adunari mai drepte decatu aceste, pentruca cultur'a la Romani, dicu ei, se afla pre unu gradu fôrte inferioru, eara in mas'a cea mare a poporulu lipsesce cu totulu; de aceea nu sunt capabili tóte clasele societatii, cá se'si póta avé reprezentantii loru in adunarile tierei, cari se siéda pre bance alaturea cu deputatii boieriloru, si se deliberedie cu densii impreuna, cari sunt si mai avuti, si mai pricepatori de lucrurile politice; se cautamu dara, dicu ei, cá se infintiamu scóle mai antaiu, se luminamu clasele cele ce sunt mai obscure in societatea nóstra si numai atunci, candu aceste voru ajunge la maiorenitate politica, numai atunci voru meritá si de beneficiulu emancipareii, si alu libertatiei. Acesta e mai cu séma argumentulu acelor'a, cari dorescu din tóta anim'a libertatea si ecaritatea Romaniloru, inse care din nenorocire, dicu ei, nu se póte realiza acumu de odata, pana preste cativa ani! dara candu?

Cu tóte ca se póte pricepe usioru, cumu ca acestu argumentu boierescu e intemeiatu numai la aparintia, fiindu ea altele sunt cauzele cele adeverate, pentru care cauta opulintii nostri cá se eschida pre celelalte clase dela exercitiulu drepturiloru publice; cu tóte aceste, noi putemu presupune, pentru unu momentu, ca acesti ómeni argumenta din sinceritate si din convictiune; dara si in casulu acesta noi nu le vomu opune alta argumentare, decatu totu principiile cele eterne si universali ale dreptului, care le a sanctionatu si insasi practic'a Romaniloru, mai de candu dateaza istori'a loru. (Va urma.)

A V I S U.

In orasiulu Ploiesci se da cu chiria unu acaretu fôrte siguru si invalidu cu feru albu, tiitoru la 40 de inchepari, precumu 4 si 5 bolte (pravalii) la façia cu case susu, odai prin curte diosu si susu, grajduri pentru cai, siopróne pentru trasuri si magazii, care este diditu din nou, de acumu anu se ispravesc de vapsitu si intru tóte gat'a pana in lun'a Julie-Augustu. Acestu acaretu se afla in piaçi'a Ploiestului in Brasioveni, are positia cea mai frumósá, si se arendéza pentru 3 si 5 ani cu unu pretiu fôrte moderatu, mai cu séma se ar arend'a la unulu, care ar dori, spre realizarea unui otelu, unde va puté aflá pentru sinesi folosulu; se da si in impartiéla pe familii. — Inchirierea va avé locu de inceputu dela Sf. Dimitrie viitoriu. Dumniiloru doritorii, care voiescu a luá pe aceasta inchiriere se voru adresá ori candu voru voi. pentru invoirea cuvenita la DDloru St a n u St a n e s c u si fii, siediatori in orasiulu Ploiesti la leulu de auru, si in Austri'a la Brasiovu in tergulu straieloru, cas'a Nro 232.

In dreptare. In Nru tr. remasera ne'ndreptate mai multe erori, mai virtosu sub rubr. Austri'a, cetesce dar: glasu, cósps'a, mai nou si á.